

2. Мартинова Р. Ю. Лінгводидактична модель навчання англійського наукового писемного мовлення магістрів / Р. Ю. Мартинова, А. В. Маслова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/215/342>
3. Мартинова Р. Ю. Цілісна загально дидактична модель змісту навчання іноземних мов / Р. Ю. Мартинова. – К.: Вища школа, 2004. – 454 с.
4. Морська Н. О. Інтегрований підхід до викладання іноземної мови / Н. О. Морська // Проблеми лінгвістики науково-технічного і художнього тексту та питання лінгвометодики. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2001. – № 419. – С. 18–20.
5. Склярєнко Н. К. Як навчати сьогодні іноземних мов (концепція) / Н. К. Склярєнко // Іноземні мови. – 1995. – № 1. – С. 35–39.
6. Тарнопольський О. Б. Аспектний підхід до навчання англійської мови для спеціальних цілей у немовних ВНЗ / О. Б. Тарнопольський, З. М. Корнєва // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2011. – Вип. 18. – С. 231–239.
7. Швалб Ю. Психологічні аспекти компетентнісного підходу в освіті / Ю. Швалб // Вища школа. – 2010. – № 1. – С. 31–36.
8. Carroll J. (1963). A model for school learning. *Teacher College Record*, 64, pp. 723–733.
9. Gage N., Berliner D. (1992). *Educational psychology* (5th ed.), Princeton, New Jersey: Houghton Mifflin Company, p. 314.
10. Rosenshine B. (1995). Advances in research on instruction. *The Journal of Educational Research*, 88(5), pp. 262–268.
11. Rosenshine B., Stevens R. (1986). Teaching functions. In M. Wittrock (Ed.), *Handbook of research on teaching* (3rd ed.). New York: Macmillan, pp. 374–391.

REFERENCE

1. Aleksandrova K. V. *Interaktyvna model navchannya – suchasna innovatsiya v systemi osvity* / Aleksandrova K. V., Bilenkyj O. S. Bilenkyj S. A., Ivanchenko D. H., Ivankova N. A., Romanenko M. I., Ryzhov O. A., Shkoda O. S. [Interactive learning model – a modern innovation in educational system]. Available at: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp14/Aleksandrova.pdf.
2. Martynova R. Yu. *Linhvodydaktychna model navchannya anhliyskoho naukovoho pysemnoho movlennya mahistriv* / R. Yu. Martynova, A. V. Maslova [Linguodidactic learning model of English scientific written communication of Master program students.]. Available at: <http://www.naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/215/342>.
3. Martynova R. Yu. *Tsilisna zahal'no dydaktychna model' zmistu navchannya inozemnykh mov* [Holistic general didactic model of foreign languages learning content] / R. Yu. Martynova. – K.: Vyscha shkola, 2004, 454 p.
4. Morska N. O. *Intehrovanyi pidkhyd do vykladannia inozemnoyi movy* [An integrated approach to foreign languages teaching] / N.O. Morska // Problemy linhvistyky naukovo-tekhnichnoho i khudozhnoho tekstu ta pytannya linhvometodyky. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha"*. 2001. № 419, P. 18–20.
5. Sklyarenko N. K. *Yak navchaty s'ohodni inozemnykh mov (kontseptsiya)* [How to teach foreign languages today (concept)] // *Inozemni movy*. 1995. N. 1, P. 35–39.
6. Tarnopolskyj O. B. *Aspektnyy pidkhyd do navchannya anhliyskoyi movy dlya spetsialnykh tsiley u nemovnykh VNZ* [Aspect approach to teaching the English language for special purposes at universities not related to Philology field] / O. B. Tarnopolskyj, Z. M. Kornyeva // *Visnyk KhNU im. V. N. Karazina*. 2011. Vyp. 18, P. 231–239.
7. Shvalb Yu. *Psykhologichni aspekty kompetentnisnoho pidkhydu v osviti* [Psychological aspects of competence approach in education] / Yu. Shvalb // *Vyscha shkola*. 2010. N. 1, P. 31–36.
8. Carroll, J. (1963). A model for school learning. *Teacher College Record*, 64, pp. 723–733.
9. Gage N., Berliner D. (1992). *Educational psychology* (5th ed.), Princeton, New Jersey: Houghton Mifflin Company, p. 314.
10. Rosenshine, B. (1995). Advances in research on instruction. *The Journal of Educational Research*, 88(5), pp. 262–268.
11. Rosenshine B., Stevens R. (1986). Teaching functions. In M. Wittrock (Ed.), *Handbook of research on teaching* (3rd ed.). New York: Macmillan, pp. 374–391.

Стаття надійшла в редакцію 16.02.2017 р.

УДК 378.147.811.111

ЯНА ФАБРИЧНА

yanafabrichnaya@rambler.ru

кандидат педагогічних наук, старший викладач
Київський національний лінгвістичний університет,
м. Київ, вул. Велика Васильківська, 73

МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ПИСЬМОВОГО ДВОСТОРОННЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

Представлено авторську інтерпретацію процесу навчання майбутніх викладачів англійської мови письмового двостороннього перекладу текстів з методики навчання іноземних мов і культур з використанням мовного портфеля з перекладу. Визначено: мету розробки моделі організації навчання професійно орієнтованого письмового двостороннього перекладу, яка полягає у визначенні логічної послідовності навчальних дій викладача в ролі організатора навчального процесу та студентів магістратури в якості його учасників, спрямованих на формування професійно орієнтованої компетентності майбутніх викладачів англійської мови у письмовому двосторонньому перекладі; об'єкт вивчення; засоби реалізації запропонованої моделі; суб'єкти навчання; навчальну дисципліну, в межах якої може здійснюватися навчання; тематику навчання; обсяг часу, необхідного для функціонування запропонованої моделі; особливості реалізації запропонованої моделі. Розглянуто навчальні цілі та зміст аудиторних практичних занять і позааудиторної самостійної роботи студентів.

Ключові слова: майбутні викладачі англійської мови, професійно орієнтований письмовий двосторонній переклад, модель навчання.

ЯНА ФАБРИЧНАЯ

кандидат педагогических наук, старший преподаватель
Киевский национальный лингвистический университет,
г. Киев, ул. Большая Васильковская, 73

МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБУЧЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОГО ПИСЬМЕННОГО ДВОСТОРОННЬОГО ПЕРЕВОДА

Представлена авторская интерпретация процесса обучения будущих преподавателей английского языка письменному двустороннему переводу текстов по методике обучения иностранных языков и культур с использованием языкового портфеля по переводу. Определены: цель разработки модели организации обучения, которая заключается в определении логической последовательности обучающих действий преподавателя в роли организатора учебного процесса и студентов в качестве его участников, направленные на формирование профессионально ориентированной компетентности будущих преподавателей английского языка в письменном двустороннем переводе; объект изучения; способы реализации предложенной модели; субъекты обучения; учебную дисциплину, в рамках которой может быть реализовано обучение; тематику обучения; количество времени, необходимого для функционирования предложенной модели; особенности реализации модели обучения. Рассмотрены цели и содержание аудиторных практических занятий и внеаудиторной самостоятельной работы студентов.

Ключевые слова: будущие преподаватели английского языка, профессионально ориентированный письменный двусторонний перевод, модель обучения.

YANA FABRYCHNA

candidate of pedagogical sciences, senior lecturer,
Kyiv National Linguistic University,
Kyiv, Velyka Vasylkivska 73 Street

MODEL OF TEACHING PROFESSION SPECIFIC BILATERAL TRANSLATION

The article deals with the author's interpretation of the process of teaching profession specific bilateral translation to student teacher of English in the Master's program. The goal of the model of teaching profession specific bilateral translation development is to determine the logical sequence of educational activities of the teacher as the organizer of the educational process and students as its members. English and Ukrainian texts on methods of foreign languages and cultures teaching are defined as the object of study. Learning activities aimed at the development of student teachers of English profession specific competence in bilateral translation and Translation Proficiency Language Portfolio for Student Teachers of English are suggested as teaching tools. The realization of the model of teaching profession specific bilateral translation to student teachers of English in the Master's program is suggested within the module topics of the academic discipline «Practice of English as the first foreign

language»: Globalization; Localization; Education; Work; The role of new communication technologies in personal and professional development. We believe that the amount of time needed for efficient functioning of the model is 48 academic hours, which was determined by calculating the total number of academic hours allotted for the academic discipline «Practice of English as the first foreign language» in Ukrainian universities. Peculiarities of the model realization as well as learning goals and content of class activities and home self-study work of students are outlined.

Keywords: student teachers of English, profession specific bilateral translation, model of teaching.

Актуальність питання навчання майбутніх викладачів англійської мови (АМ) професійно орієнтованого письмового двостороннього перекладу (ПДП) зумовлена процесом інтеграції вищої освіти України зі світовим освітньо-професійним простором. У цьому зв'язку постає необхідність розробки моделі відповідного навчання, яка би відображала специфіку формування професійно орієнтованої компетентності майбутніх викладачів АМ у ПДП з використанням мовного портфеля з перекладу (МПП).

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження виявив, що науковці пропонують інтерпретації процесу навчання майбутніх філологів письмового перекладу (ПП) та навчання майбутніх викладачів АМ професійно орієнтованих видів мовленнєвої діяльності. Так, зокрема, досліджені питання методичного моделювання процесу навчання майбутніх перекладачів ПП (Н. С. Казанцева, 2010), розроблено текстологічну модель навчання студентів мовних ВНЗ ПП (С. А. Королькова, 2006), побудовано модель організації навчання майбутніх філологів ПДП комерційних листів (Т. Д. Пасічник, 2011). Науковці запропоновано моделі навчання майбутніх учителів/викладачів АМ професійно орієнтованого аудіювання (О. Ю. Бочкарьова, 2007), читання (І. В. Корейба, 2010; Ю. В. Британ, 2013), писемного (Л. В. Курило, 2013) та усного (О. О. Дідух, 2016) мовлення. Проте побудова раціональної моделі навчання майбутніх викладачів АМ професійно орієнтованого ПДП залишається поза увагою дослідників.

Мета статті – запропонувати авторську інтерпретацію процесу навчання студентів магістратури мовних ВНЗ ПДП текстів з методики навчання іноземних мов і культур (ІМіК), визначити особливості реалізації моделі навчання, розглянувши мету розробки, об'єкт вивчення, засоби реалізації, суб'єкти навчання, навчальну дисципліну, тематику навчання та обсяг часу, необхідного для функціонування запропонованої моделі.

Висновки, отримані в результаті вивчення теоретичних аспектів моделі навчання іноземних мов (ІМ) [2, с. 84;], організації навчання ПП [9, с. 220–228], чинних документів, які окреслюють зміст підготовки студентів магістратури [1; 3; 5; 6; 7] та висвітлюють положення кредитно-модульної системи [4], дозволили вирішити окреслені завдання.

Розробка моделі навчання майбутніх викладачів АМ професійно орієнтованого ПДП здійснена для визначення логічної послідовності навчальних дій викладача в ролі організатора навчального процесу та студентів магістратури як учасників, спрямованих на формування професійно орієнтованої компетентності майбутніх викладачів АМ у ПДП. Об'єктом вивчення визначено паралельні англомовні й україномовні тексти з методики навчання ІМіК [8, с. 432–439]. До засобів реалізації запропонованої моделі віднесено комплекси вправ для формування професійно орієнтованої компетентності майбутніх викладачів АМ у ПДП [8, с. 272–369] і МПП [8, с. 237–271]. Суб'єктами навчання є студенти магістратури, які навчаються за спеціальністю 8.02030302 «Філологія. Мова і література (англійська)», вивчають англійську мову як першу іноземну і по закінченні навчання отримують кваліфікацію викладача АМ.

Тематичне наповнення навчальної дисципліни «Практика усного та писемного мовлення англійської мови як першої іноземної» у ВНЗ України для майбутніх викладачів АМ [3; 5; 6; 7] (надалі практика АМ) визначило тематику навчання, яке ми пропонуємо організувати у межах таких тем змістовного модуля: «Глобалізація / Globalization», «Соціокультурна адаптація / Localization», «Освіта / Education», «Робота / Work», «Нові інформаційні технології в особистісному та професійному розвитку педагога / The role of new communication technologies in personal and professional development». Визначення обсягу часу, необхідного для реалізації запропонованої моделі, відбувалося шляхом обчислення середньої загальної кількості академічних годин, відведених на практику АМ, що становить 240 годин, з яких 124 години відводиться на аудиторну роботу, а на самостійну позааудиторну роботу – 116 годин. Зазначені обчислення дають нам змогу розраховувати на 48 академічних годин (з розрахунку 1/5

ЛІНГВОДИДАКТИКА

загального обсягу часу на кожен вид мовленнєвої діяльності в процесі навчання ІМ) на навчання майбутніх викладачів АМ професійно орієнтованого ПДП в межах зазначеної навчальної дисципліни.

Представимо тематичний розподіл комплексів вправ в межах змістовних модулів та розподіл часу у таблиці (див. табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл тем комплексів вправ та академічних годин відповідно до тем змістовного модуля

Тема змістовного модуля	Тема комплексу вправ	Кількість аудиторних годин	Кількість позааудиторних годин	Загальна кількість годин
Globalization	Global Education Development	4	4	8
Localization	Dialogue of Cultures	4	4	8
Education	Teachers and Learners: New Roles and Competences	4	4	8
Work				
The role of new communication technologies in personal and professional development	TeacherTube: Teach the World	4	4	8
	Managing the Learning Environment	4	4	8
МКР і презентація МПП		4	4	8
Всього		24	24	48

Прокоментуємо особливості реалізації запропонованої моделі в межах відібраних тем і розподіл навчальних годин, розглянувши навчальні цілі та зміст аудиторних практичних занять і позааудиторної самостійної роботи студентів.

На початку першого аудиторного практичного заняття, яке відбувається в межах теми «Global Education Development», студентам магістратури пропонуються завдання, спрямовані на визначення ролі викладача АМ у контексті процесу глобалізації, орієнтацію в навчальній ситуації, створення мотивації до опанування професійно орієнтованого ПДП, стимулювання навчально-пізнавальної діяльності; вони мають інтерактивний характер і передбачають роботу в парах, групах або у формі бесіди. На виконання зазначених завдань відводиться приблизно 20–30 хвилин.

Наступний етап першого аудиторного заняття передбачає визначення рівня сформованості професійно орієнтованої компетентності майбутніх викладачів АМ у ПДП. Впродовж 60 хвилин студенти виконують ПП англійського та українського текстів з методики навчання ІМіК [8, с. 465–467]. Це завдання передбачає використання комп'ютера, інтернету, електронних словників. Тому пропонуємо провести його у комп'ютерній лабораторії.

Практичною метою позааудиторної роботи є: ознайомлення з МПП [8, с. 237–271], його структурними складовими, вивчення інструкції з використання, виявлення зв'язку між розділами. Студенти відповідають на запитання, працюючи з «Translation Proficiency Language Portfolio Wh-? Introduction Guide» [8, с. 278–280]. Це завдання спрямоване на розвиток загальних комунікативних здібностей (КЗ) професійно орієнтованого ПДП та вмотивованої готовності до перекладацької діяльності.

Друге аудиторне практичне заняття в межах теми «Global Education Development» розпочинається з перевірки домашнього завдання (Д/З), яка відбувається у формі «круглого столу». Студенти під керівництвом і за допомогою викладача з'ясовують питання, що виникли після ознайомлення з розділами і структурними складовими МПП, діляться ідеями стосовно форм роботи з МПП у процесі вивчення професійно орієнтованого ПДП, найкращі з яких, на думку більшості студентів, записуються секретарем круглого столу (одним із студентів) для подальшого оформлення у вигляді пам'ятки, стенду тощо. На цьому етапі також відбувається визначення термінів поточної перевірки та рубіжного контролю МПП, ознайомлення з критеріями та способами оцінювання, формами проведення підсумкового контролю.

Наступний етап передбачає виконання завдань, в ході яких студенти знайомляться із визначеннями сутності, прагматики та стратегій перекладу, обговорюють зазначені поняття і фактори, які детермінують переклад, та ступінь їх впливу на вибір стратегій перекладу, виконують перекладацький аналіз комунікативних і прагматичних характеристик тексту оригіналу (ТО), складають схему перекладацького аналізу ТО.

Подальші дії студентів передбачають ознайомлення з правилами щодо способів перекладу загальнонаукових і методичних тематичних лексичних одиниць (ТЛЮ) і виконання вправ на ідентифікацію, диференціацію та класифікацію лексичного матеріалу, представленого в ТО. Після ознайомлення зі способами перекладу пасивних структур студенти аналізують пасивні структури, що містяться у ТО, запропоновані перекладачем варіанти їх перекладу, та визначають спосіб перекладу, вчать обґрунтовувати перекладацькі рішення. На цьому ж занятті студентам повідомляються результати діагностичного тесту. Вони отримують власні переклади для аналізу помилок та подальшого редагування.

Позааудиторна робота розпочинається з опрацювання таких розділів МПП як «Мовний Паспорт / Language Passport» і «Біографія опанування професійно орієнтованого ПДП / Profession Specific Bilateral Translation (PSBT) Learning Biography». Дії студентів зі структурними компонентами Мовного паспорта передбачають визначення рівня сформованості власної професійно орієнтованої компетентності у ПДП шляхом заповнення таблиці самооцінки рівня володіння професійно орієнтованим ПДП на основі опису зазначеної компетентності, який міститься у загальній характеристиці професійно орієнтованої компетентності майбутніх викладачів АМ у ПДП.

В межах Біографії опанування професійно орієнтованого ПДП передбачається робота студентів з контрольними листами самооцінки та цілями опанування професійно орієнтованого ПДП. Студенти оцінюють вміння, знання та КЗ професійно орієнтованого ПДП, заповнюючи відповідні графи таблиць, та планують власну роботу з опанування професійно орієнтованого ПДП, визначаючи конкретні цілі. Д/З може включати роботу в групі чи команді, метою якої є створення кінцевого варіанту пам'ятки, стенду тощо з переліком форм роботи з МПП.

Подальші дії студентів в ході позааудиторної роботи включають вправління, яке спрямоване на вдосконалення навичок та подальший розвиток умінь і КЗ професійно орієнтованого ПДП. Студенти перекладають ТЛЮ, визначають спосіб перекладу, знаходять еквіваленти мовою перекладу та складають двомовні глосарії до ТО, перекладають пасивні структури на рівні речення, визначають спосіб перекладу, виконують перекладацький аналіз ТО (визначення комунікативних і прагматичних характеристик ТО, труднощів перекладу на лексичному та граматичному рівні, що представлені загальнонауковими та методичними ТЛЮ та пасивними структурами). Студенти також редагують власні переклади, складають до текстів двомовні глосарії, оформлюють їх відповідно до вимог: перекладацький аналіз ТО, двомовний глосарій до ТО, текст перекладу (ТП).

Третє аудиторне практичне заняття відбувається в межах теми «Dialogue of Cultures». Воно розпочинається з обговорення ролі міжкультурного посередника в сучасному суспільстві та визначення складових його компетентності. Надалі студенти презентують пам'ятки, стенди з переліком форм роботи з МПП. Закінчується цей етап практичного заняття обговоренням питань і труднощів, які виникли в процесі виконання Д/З. Наступний етап передбачає подальшу актуалізацію знань професійно орієнтованого ПДП, зокрема, прийомів організації тексту та засобів зв'язку між окремими частинами тексту, а також подальший розвиток умінь перекладацького аналізу ТО, в ході якого студенти вчать аналізувати структурні та семантичні характеристики ТО, визначати тему, прогнозувати продовження висловлювання, знаходити ключові слова, встановлювати між ними семантичні зв'язки, складати одномовний реферат ТО.

Студенти знайомляться теж із ТЛЮ з теми організації та проведень міжнародної науково-практичної конференції з питань навчання ІМіК, зі способами перекладу власних назв, зокрема, назв конференцій, пленарних та секційних засідань, університетів, факультетів, організацій та виконують вправи, спрямовані на актуалізацію отриманих знань (визначення способу перекладу) і формування лексичних навичок (ЛН) (переклад на рівні фрази, речення).

У ході позааудиторної роботи майбутні фахівці опрацьовують нові ТЛЮ, виконуючи вправи на вибір ТЛЮ за контекстом, знаходження еквівалентів, переклад на рівні фрази, речення. Рівень сформованості власних ЛН студенти перевіряють за ключами. Подальші дії

студентів включають виконання завдань, спрямованих на вдосконалення вмінь перекладацького аналізу ТО. Вони складають двомовний глосарій та реферат ТО і виконують його переклад. Наступний етап позааудиторної роботи передбачає заповнення студентами граф «Досвіду опанування професійно орієнтованого ПДП», оцінювання власної навчально-пізнавальної діяльності за допомогою раніше визначених цілей, рефлексію набутих знань, умінь і КЗ професійно орієнтованого ПДП за допомогою контрольних листів самооцінки, заново визначення цілей опанування професійно орієнтованого ПДП.

Четверте аудиторне практичне заняття в межах теми «Dialogue of Cultures» розпочинається з перевірки Д/З. Студенти виконують тест альтернативного вибору на перевірку знань прийомів організації тексту та засобів зв'язку. Потім відбувається обговорення перекладів, питань і труднощів, які виникли під час позааудиторної роботи. Метою наступного етапу аудиторного заняття є ознайомлення студентів з особливостями представлення наукової інформації з методики навчання ІМіК в українській та англійській мовах у зіставному аспекті. Студенти читають паралельні тексти з теми, зіставляють їх стилістичні, жанрові та дискурсивні характеристики, знаходять спільні риси та розбіжності, обговорюють можливість використання отриманої інформації в процесі перекладу. Далі студенти ознайомлюються зі способами перекладу модальних дієслів та опрацьовують новий граматичний матеріал на рівні речень. Наступні завдання спрямовані на розвиток умінь визначати зумовлені наявністю ТЛО та особливостями назв конференцій, організацій тощо труднощі перекладу на лексичному рівні, наявністю пасивних конструкцій та модальності на граматичному рівні, способи їх подолання на рівні тексту.

Завершальний етап аудиторного заняття присвячений обговоренню способів оволодіння уміннями, знаннями, КЗ професійно орієнтованого ПДП, визначення їхньої ефективності, уточнення форми роботи з Досьє. Під час позааудиторної роботи студенти редагують власні переклади, оформлюють їх згідно з вимогами, виконують перекладацький аналіз ТО, складають двомовні глосарії, виконують ПП. Наступне завдання – перекладацький проект, метою якого є переклад програми міжнародної науково-практичної конференції з питань навчання ІМіК. Воно передбачає роботу у команді. Студенти обирають керівника проекту, який розподіляє обов'язки між членами команди, координує роботу, відповідає за перебіг виконання проекту, якість перекладів. На цьому позааудиторному занятті студенти продовжують роботу з контрольними листами самооцінки та цілями опанування професійно орієнтованого ПДП, заповнюють таблицю «Досвід опанування професійно орієнтованого ПДП», організують виконані переклади у «Папці з файлами».

Тема п'ятого аудиторного практичного заняття – «Teachers and Learners: New Roles and Competences». Перший етап присвячений перевірці Д/З, в ході якої студенти презентують результати перекладацького проекту, обговорюють його досягнення та недоліки, аналізують власну діяльність в межах проекту тощо. Перевірка Д/З також включає обговорення варіантів перекладу, з'ясування питань і труднощів. Наступний етап передбачає обговорення питання комунікативного підходу до навчання ІМіК. Ознайомлення з ТЛО з теми та їх опрацювання відбувається в ході складання поняттєвих схем англійською та українською мовами, зіставлення складених схем та знаходження еквівалентів. Виконуючи вправи на перекладацький аналіз ТО, студенти вчаться аналізувати стилістичні та лінгвосоціокультурні характеристики текстів в обох мовах у зіставному аспекті, складають перелік зазначених характеристик із прикладами. Подальші дії студентів в ході аудиторного заняття передбачають консультацію з викладачем чи іншими студентами щодо роботи з МПП.

До змісту позааудиторної роботи входять: редагування виконаних перекладів та оформлення їх відповідно до вимог; опрацювання нових ТЛО під час виконання вправ на вдосконалення ЛН професійно орієнтованого ПДП; підготовка усної доповіді на одну із запропонованих тем («The Aim of Foreign Languages Communicative Competence Development», «Main characteristic features of Foreign Languages Communicative Competence», «Terms Foreign Languages Communicative Competence Main Components are Specified»), що спрямовано на систематизацію предметних знань професійно орієнтованого ПДП; перекладацький аналіз, складання двомовних глосаріїв та ПП; подальша робота з розділами МПП («Досвід опанування професійно орієнтованого ПДП», «Контрольні листи самооцінки», «Цілі опанування професійно орієнтованого ПДП», «Досьє»).

Шосте аудиторне практичне заняття в межах теми «Teachers and Learners: New Roles and Competences» розпочинається з усних доповідей студентів, які можуть супроводжуватися мультимедійними презентаціями. Тому рекомендуємо провести це практичне заняття у мультимедійній лабораторії. Далі відбувається з'ясування питань і труднощів, які виникли під час виконання Д/З, зокрема, вправ на переклад та обговорення варіантів перекладів. Після цього студенти виконують тест на перевірку знань способів перекладу власних і географічних назв, назв організацій. Подальший перебіг практичного заняття передбачає ознайомлення студентів зі способами перекладу назв текстів з методики навчання ІМіК та номінативних конструкцій. Студенти виконують вправи на перекладування та переклад зазначених лексичних та граматичних явищ на рівні фрази та речення. На рівні тексту вони ідентифікують ЛО та граматичні структури (ГС), визначають способи перекладу, вчаться обґрунтовувати власні перекладацькі рішення. Позааудиторна робота включає редагування та належне оформлення перекладів текстів, перекладацький аналіз ТО, складання двомовних глосаріїв, рефератів та ПП, роботу з МПП.

Сьоме та восьме аудиторні практичні заняття відповідають темі «TeacherTube: Teach the World». На початку кожного відбувається перевірка Д/З, обговорюються питання, труднощі, варіанти перекладу. В ході сьомого заняття студенти опрацьовують ТЛО з теми (галузь ІКТ), набувають знань про перекладацькі трансформації, вчаться розпізнавати їхні типи та види і застосовувати перекладацькі трансформації та обґрунтовувати власні перекладацькі рішення. Зміст восьмого заняття включає ознайомлення з особливостями перекладу безособових форм дієслів; вправляння, спрямоване на формування відповідних граматичних навичок (ГН) та розвиток умінь професійно орієнтованого ПДП. Удосконалення ЛН перекладу ТЛО і ГН перекладу безособових форм дієслів відбувається в процесі позааудиторної роботи. Подальший розвиток та вдосконалення вмінь і КЗ професійно орієнтованого ПДП відбувається під час редагування та відповідного оформлення перекладів і в процесі виконання перекладацького аналізу ТО, складання двомовних глосаріїв та власне перекладу. Студенти продовжують працювати з контрольними листами самооцінки та цілями опанування професійно орієнтованого ПДП, вносять інформацію щодо виконаних перекладів у «Досвід опанування професійно орієнтованого ПДП» та організують зазначені переклади в «Папці з матеріалами».

Дев'яте та десяте аудиторні практичні заняття відбуваються в межах теми «Managing the Learning Environment». Дев'яте заняття складається з таких етапів: перевірка Д/З, введення в тему заняття, ознайомлення з новими ТЛО (організація навчального процесу з ІМ), виконання вправ на формування ЛН професійно орієнтованого ПДП, вправи на розвиток умінь аналізувати та оцінювати ТП. Етапи десятого заняття включають: перевірку Д/З, ознайомлення зі способами перекладу безеквівалентної лексики, реалій, виконання вправ на розвиток умінь передавати мовою перекладу безеквівалентну лексику, застосовувати перекладацький коментар, зіставляти синтаксичні характеристики англійських і українських текстів з методики навчання ІМіК, зокрема вживання пунктуації. Позааудиторна робота спрямована на опрацювання нового теоретичного, мовного та мовленнєвого матеріалу, повторення вивченого, вдосконалення навичок, умінь та КЗ професійно орієнтованого ПДП на рівні тексту, підготовку до модульної контрольної роботи (МКР).

Одинадцять аудиторне практичне заняття має за мету перевірку рівня сформованості професійно орієнтованої компетентності майбутніх викладачів АМ у ПДП після закінчення навчання. Завдання студентів полягає у виконанні МКР, яка включає ПП англійського та українського з методики навчання ІМіК [8, с. 468–469]. Це заняття рекомендовано проводити у комп'ютерній лабораторії за для забезпечення студентів можливістю використовувати комп'ютер, інтернет, електронні словники. На виконання МКР відводиться 60 хвилин. Решта практичного заняття може бути присвячена з'ясуванню питань, що виникли в процесі виконання Д/З, та підготовці до презентації МПП. Метою позааудиторної роботи є підготовка МПП до презентації. Студенти оформлюють «Папку з матеріалами», «Зміст Досьє», заповнюють відповідні графі таблиці «Досвіду посередництва у міжкультурному спілкуванні в галузі методики навчання ІМіК» та «Таблиці самооцінки рівня володіння професійно орієнтованим ПДП», а також складають резюме, яке включають до розділу мовного паспорта «Сертифікати і дипломи».

Дванадцять аудиторне практичне заняття відбувається у форматі рольової гри «Інтерв'ю з роботодавцями». Студент, який презентує свій МПП, апелює на посаду фахівця з письмового перекладу (українська/англійська мови) для роботи у міжнародному проекті «Modernisation of

legislative standards and principles of Education and Training in line with the EU Policy in Lifelong Learning». Викладач та інші студенти виконують ролі роботодавців – представників консорціуму з країн-членів ЄС і Міністерства освіти та науки України. МПП оцінюється згідно з вимогами до володіння кандидатом на посаду професійно орієнтованим ПДП на рівні С2 «компетентний користувач» відповідно до його структури та змісту: наявність документально підтвердженого (сертифікати, дипломи, відгуки, рецензії тощо) досвіду посередництва у міжкультурному спілкуванні в галузі методики навчання ІМіК; відомості про досвід опанування професійно орієнтованого ПДП, які підтверджують здатність виконувати ПДП документації проекту, в т. ч. текстів з методики навчання ІМіК; результати опанування вмінь, знань і КЗ професійно орієнтованого ПДП; вміння планувати власну роботу, визначати цілі, способи їх досягнення та результативність діяльності. На цьому ж занятті студенти отримують відгуки викладача, які вносяться до переліку документів, що підтверджують рівень володіння професійно орієнтованим ПДП.

Таким чином, ми описали модель організації навчального процесу з опанування майбутніми викладачами АМ професійно орієнтованого ПДП з використанням МПП і можливість її реалізації в межах практичного курсу усного та писемного мовлення АМ.

Перспективи використання результатів дослідження вбачаємо в експериментальній перевірці ефективності запропонованої моделі організації навчання майбутніх викладачів АМ професійно орієнтованого ПДП.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція організації підготовки магістрів в Україні: наказ Міністерства освіти і науки України № 99 від 10.02.2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/6670/print/.
2. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій: навч.-метод. посібник / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька С. Ю. Ніколаєвої та ін. – К.: Ленвіт, 2011. – 344 с.
3. Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу: наказ Міністерства освіти і науки України № 774 від 30.12.2005. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.uazakon.com/document/fpart30/idx30417.htm.
4. Підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр»: спеціальність 8.030502 – «Англійська мова та література». – Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2009. – 16 с.
5. Робоча програма навчальної дисципліни «Культура усного та писемного мовлення першої іноземної мови»: спеціальність 8.010103 Філологія. Мова та література (англійська та друга іноземна мова) / розробник: викл. В. В. Цибка – К.: КНЛУ. 2012. – 18 с.
6. Робоча програма навчальної дисципліни «Практика усного та писемного мовлення англійською мовою» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр»: спеціальність 8.010103 Мова та література (англійська) / розробник: доц. О. Г. Васильєва]. – Чернівці, 2010. – ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка. – 16 с.
7. Типова програма навчальної дисципліни «Методика навчання іноземних мов і культур у вищих навчальних закладах»: освітньо-кваліфікаційний рівень «магістр». Напрямок підготовки: філологія. Спеціальність 8.02030302 «Мова і література (дві іноземні мови)» / Уклад.: д. п. н., проф. С. Ю. Ніколаєва, д. п. н., проф. Н. Ф. Бориско. – К.: КНЛУ, 2012р. – 42с.
8. Фабрична Я. Г. Методика навчання майбутніх філологів письмового двостороннього перекладу з використанням мовного портфеля (англійська й українська мови): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Я. Г. Фабрична. – К., 2014. – 468 с.
9. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник для студ. вищих закладів освіти за спеціальністю «Переклад» / Л. М. Черноватий. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 376 с.

REFERENCES

1. *Konceptsiya organizaciyi pidgotovky` magistriv v Ukraini / Nakaz Ministerstva osvity` i nauky` Ukrainy` № 99* [The concept of training students in their Master`s program in Ukraine / Decree № 99 of Ministry of Education and Science of Ukraine]. Available at: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/6670/print/
2. Bigych O. B., Borysko N. F., Boreczka G. E. [editor S. Yu. Nikolayeva] *Metody`ka formuvannya mizhkul`turnoyi inshomovnoyi komunikaty`vnoyi kompetencyi: kurs lekcij: navch.-metod. posibny`k* [Methods of intercultural foreign languages communicative competence development: lectures: manual], Kyiv: Lenvit, 2011. 344 p.
3. *Nakaz MON № 774 vid 30.12.2005 «Pro vprovadzhennya kredy`tno-modul`noyi sy`stemy` organizaciyi navchal`nogo procesu»* [Decree № 774 of the Ministry of Education and Science of Ukraine on the

- implementation of the credit-modular system of educational process organization]. Available at: www.uazakon.com/document/fpart30/idx30417.htm
4. *Pidgotovka fahivciv osvith'o-kvalifikacijnogo rivnya «Magistr» [specz. 8.030502 – «Anglijs'ka mova ta literatura»]* [Preparation of student teachers of English in the Master's programme], Yu. Fedkovych Chernivtsi National University, 2009. 16 p.
  5. *Robocha programa navchal'noyi dy'scy'pliny` «Kul'tura usnogo ta py'semnogo molennya pershoi inozemnoi movy»* [specz. 8.010103 Filologiya. Mova ta literatura (anglijs'ka ta druga inozemna mova)] [Syllabus «English Language and Culture»], Kyiv National Linguistic University, 2012. 18 p.
  6. *Robocha programa navchal'noyi dy'scy'pliny` «Prakty'ka usnogo ta py'semnogo movlennya anglijs'koyu movoyu» dlya studentiv osvith'o-kvalifikacijnogo rivnya «Magistr» [specz. 8.010103 Mova ta literatura (anglijs'ka)]* [Syllabus «English Language Practice»], T. Shevchenko National Pedagogical University, 2010. 16 p.
  7. *Typova programa navchal'noyi dy'scy'pliny` «Metody'ka navchannya inozemny'x mov i kul'tur u vy'shhy'x navchal'ny'x zakladax». Osvith'o-kvalifikacijny'j riven` «magistr». Napryam pidgotovky': filologiya. Special'nist` 8.02030302 «Mova i literatura (dvi inozemni movy)»* [Syllabus «Methods of teaching foreign languages and cultures for university students»], Kyiv National Linguistic University, 2012r. 42p.
  8. *Fabry'chna Ya. G. Metody'ka navchannya majbutnix filologiv py's'movogo dvostoronn'ogo perekladu z vy'kory'stannyam movnogo portfelya (anglijs'ka j ukrayins'ka movy'). Diss, kand. ped. nauk* [Methodology of teaching bilateral translation with language portfolio to student philologists (English and Ukrainian). PhD diss.], Kyiv, 2014. 468 p.
  9. *Chernovaty'j L. M. Metody'ka vy'kladannya perekladu yak special'nosti: pidruchny'k dlya stud. vy'shhy'x zaklad. osvity` za special'nistyu «Pereklad»* [Methods of teaching translation as profession for student translators], Vinnytsia: Nova Knyha, 2013. 376 p.

Стаття надійшла в редакцію 08.02.2017 р.

УДК 378.091.3:81'24:811.114

АНДРІЙ КОТЛОВСЬКИЙ

kotland@ukr.net

викладач

Львівський національний університет імені Іваана Франка
м. Львів, вул. Університетська, 1

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Проаналізовано проблеми розробки системи вправ для формування в майбутніх економістів англомовної лексико-граматичної компетентності. Описано обов'язкові компоненти вправи (завдання, виконання завдання, контроль виконання завдання). З'ясовано характерні ознаки системи вправ і завдань: спрямованість на прийом або видачу інформації, комунікативність, вмотивованість, рівень керування, ігровий компонент, наявність опор, спосіб виконання вправи. Визначено принципи побудови та цілі системи вправ для формування англомовної лексико-граматичної компетентності майбутніх економістів. Розробка системи вправ для формування цієї компетентності базується на принципі наростання труднощів з урахуванням послідовності становлення умінь та навичок, а завдання вправ відображають етапи формування відповідних навичок і умінь. Обґрунтовано типи вправ і завдань відповідно до етапів формування англомовної лексико-граматичної компетентності. Формування лексичної компетентності передбачає три етапи: ознайомлення, автоматизація, застосування, а формування граматичної компетентності – три рівні: орієнтовно-підготовчий, стереотипно-ситуативний, варіюючи-ситуативний. Охарактеризовано запропоновану систему вправ для формування лексико-граматичної компетентності майбутніх економістів. Вказано, що домінуючими для досягнення цієї мети є рецептивно-продуктивні, некомунікативні, умовно-комунікативні вправи.

Ключові слова: система вправ і завдань, типи вправ, підгрупи вправ і завдань, етапи формування англомовної лексико-граматичної компетентності, майбутні економісти.